

Seat No. : _____

NJ-126

November-2025

B.A., Sem.-V

(As Per NEP-2020)

Minor DSC-M-355 : Sanskrit

(A : Sankhyakarika)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

1. नीचे आपेक्ष कारिकाओ समझवो : 10

Explain the following 'Karikaas' :

- (1) मूलप्रकृतिरविकृतिर्महदाधाः प्रकृतिविकृतयः सप्त ।
षोडशस्तु विकारो न प्रकृतिर्न विकृतिः पुरुषः ॥
- (2) सत्त्वं लघु प्रकाशकमिष्टमुपष्टम्भकं चलं च रजः ।
गुरु वरणकमेव तमः प्रदीपवच्चार्थतो वृत्तिः ॥

अथवा/OR

1. नीचे आपेक्ष टूंकनोंध लओो : 10

Write the following short notes :

- (1) दुःखत्रयम्
- (2) त्रिविधम् अनुमानम्

2. नीचे आपेक्ष कारिकाओ समझवो : 10

Explain the following 'Karikaas' :

- (1) जननमरणकरणानां प्रतिनियमाद अयुगत्प्रवृत्तेश्च ।
पुरुषबहुत्वं सिद्धं त्रैगुण्यविपर्याच्चैव ॥
- (2) अभिमानोऽहङ्कारः तस्माद् द्विविधः प्रवर्तते सर्गः ।
एकादशकश्च गणः तन्मात्रपञ्चकश्चैव ॥

अथवा/OR

NJ-126

1

P.T.O.

2. प्रकृतिनुं स्वरूप समझवी तेना अस्तित्वने सिद्ध करती हलीवोनी यर्था करो. 10
Explain the nature of 'प्रकृति' and discuss the arguments that prove its existence.

3. नीचे आपेल कारिकाओ समझवो : 10
Explain the following 'Karikaas' :

- (1) एते प्रदीपकल्पाः परस्परविलक्षणा गुणविशेषाः ।
कृत्सनं पुरुषस्यार्थं प्रकाश्य बुद्धौ प्रयच्छन्ति ॥
- (2) वैराग्यात्प्रकृतिलयः संसारो भवति राजासाद्रागात् ।
ऐश्वर्यादविधातो विपर्ययात्तद्विपर्यासः ॥

अथवा/OR

3. सांख्यदर्शननो मोक्षविषयक सिद्धांत समझवो. 10
Explain the doctrine of salvation in Sankhyadarshanam.

4. सांख्यदर्शन भुज्ज पुरुषप्रकृतिसंयोगः समझवो. 10
Explain पुरुषप्रकृतिसंयोगः according to the सांख्यदर्शनम् ।

अथवा/OR

4. सांख्यकारिकानुं तत्वज्ञान वार्णवो. 10
Describe the philosophy of Sankhyakarika.

5. नीचेनामांथी कोर्णपण दश प्रश्नोना जवाब आपो : 10
Answer any ten questions from the following :

- (1) सांख्यकारिकाना रचयिता कोण छे ?

Who is the author of Sankhyakarika ?

- (a) आसुरिः (b) वार्षागण्यः
(c) ईश्वरकृष्णः (d) विन्ध्यवासः

(2) વાત, પિત્ત અને કફના વૈષમ્યથી ઉત્પન્ન થતો રોગ એ કયું દુઃખ છે ?

What is the disease caused by the imbalance of Vata, Pitta and Kapha ?

- (a) શારીરિકમ્ (b) માનસિકમ્
(c) વાચિકમ્ (d) આધિદૈવિકમ્

(3) પ્રત્યક્ષ અને અનુમાનથી જેનો નિર્ણય થઈ શકતો નથી ત્યાં કયા પ્રમાણને સ્વીકારવામાં આવે છે ?

What is the accepted standard for something that cannot be determined directly or by inference ?

- (a) શબ્દપ્રમાણમ્ (b) અર્થાપતિ
(c) અનુપલબ્ધિ (d) ઉપમિતિ

(4) વ્યક્ત તત્ત્વો અને પ્રધાન બન્નેમાં કેટલા ગુણો સમાન છે ?

How many qualities are common in both the manifest elements and the primeval elements ?

- (a) 6 (b) 25
(c) 12 (d) 20

(5) કયો 'ગુણ' ઉત્તેજક અને ચલ છે ?

Which 'ગુણ' is exciting and variable ?

- (a) સત્ત્વગુણઃ (b) રજોગુણઃ
(c) તમોગુણઃ (d) સત્ગુણઃ

(6) સાંખ્યકારિકા પ્રમાણે કેટલા તત્ત્વો માત્ર વિકાર જ છે ?

According to Sankhyakarika, how many elements are only defects ?

- (a) 9 (b) 5
(c) 7 (d) 16

(7) 'નિશ્ચય' કોનું લક્ષણ છે ?

Whose characteristic is 'determination' ?

- (a) બુદ્ધિઃ (b) મનઃ
(c) અહંકારઃ (d) પ્રકૃતિઃ

(8) વિશેષો કેટલા પ્રકારના છે ?

How many types of વિશેષાઃ are there ?

- (a) 3 (b) 5
(c) 7 (d) 9

(9) અંતઃકરણો કેટલા છે ?

How many consciences are there ?

(a) 3 (b) 10

(c) 13 (d) 6

(10) કર્મેન્દ્રિયો કેટલી છે ?

How many કર્મેન્દ્રિયાણિ are there ?

(a) 2 (b) 4

(c) 3 (d) 5

(11) પ્રકૃતિમાંથી સૌપ્રથમ કોની ઉત્પત્તિ થાય છે ?

Who is the first to emerge from 'પ્રકૃતિ' ?

(a) મહત્ (બુદ્ધિ) (b) પંચતન્માત્રાણિ

(c) અહંકારઃ (d) પંચમહાભૂતાણિ

(12) મોક્ષ શેનાથી પ્રાપ્ત થાય છે ?

What is salvation achieved from ?

(a) ધર્મઃ (b) અધર્મઃ

(c) જ્ઞાનમ્ (d) અજ્ઞાનમ્

NJ-126

November-2025

B.A., Sem.-V

DSC-M-355 : Sanskrit

[B : Mahabharat Viratparv (Nityaansh)]

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

सूचनाओं : (1) दरेक प्रश्नना गुण सरभा छे.

Instructions : The marks of each question are equal.

(2) प्रश्नपत्रनो जे क्मांक होय ते जे क्मांक उत्तरवलीमां लखवो.

Write the same number on the answer sheet as the question paper number.

1. गभे ते भे श्लोको अनुवाह सहित समझवो : 10

Explain any **two** verses with translation :

(1) दुर्वसं त्वेव कौरव्य जानता राजवेश्मनि ।

अमानितैः सुमानार्हा अज्ञातैः परिवत्सरम् ॥

(2) युधिष्ठिरस्यासमहं पुरा सख । वैयाघ्रपद्यः पुनरस्मि ब्राह्मणः ।

अक्षान्प्रवप्तुं कुशलोस्मि देवता कङ्केति नाम्नापि विराट विश्रुतः ॥

(3) यथा कर्कटकी गर्भामाधत्ते मृत्युमात्मनः ।

तथाविधमहं मन्ये वासं तव शुचिस्मिते ॥

अथवा/OR

1. धौम्यमुनिना उपदेश विषे नोंध लखो. 10

Write a note on the preachings of धौम्यमुनि ।

2. गभे ते भे श्लोको अनुवाह सहित समझवो : 10

Explain any **two** verses with translation :

(1) इदं तु रूपं मम येन किं नु तत्प्रकीर्तयित्वा भृशशोकवर्धनम् ।

बृहन्नलां वै नरदेव विद्धि मां सुतं सुतां वा पितृमातृवर्जिताम् ॥

- (2) ततः सुदेष्णामनुमन्त्र्य कीचकः ततः समभ्येत्य नराधिपात्मजाम् ।
उवाच कृष्णामभिसान्त्वयंस्तदा मृगेन्द्रकन्यामिव जम्बुको वने ॥
- (3) यथाहमन्यं पाण्डुभ्यो नाभिजानामि कञ्चन ।
तेन सत्येन मां प्राप्तां कीचको मा वशे कृथाः ॥

अथवा/OR

2. नोंध लणो : 10

Write a note :

- (1) विराटराजानी सत्माभां अर्जुननुं आगभन.
Arjun's arrival at the assembly of King Virat.
- (2) सुदेष्णानुं प्रपंय
सुदेष्णा's Trap

3. गमे ते ढे श्लोको अनुवाह सहित सभज्ञवो : 10

Explain any **two** verses with translation :

- (1) येषां वैरी न स्वपिति पदा भूमिमुपस्पृशन् ।
तेषां मां मनिनीं भार्या सूतपुत्रः पदावधीत् ॥
- (2) सुकन्या नाम शार्याति भार्गवं च्यवनं वने ।
वल्मीकभूतं शाम्यन्तमन्वापद्यत भामिनी ॥
- (3) या मे प्रीतिस्त्वयाख्याता कीचकस्य समागमे ।
हत्वा हिडिम्बं सा प्रीतिर्ममासीद्वरवर्णिनि ॥

अथवा/OR

3. द्रौपदीनुं पात्रालेभन करो. 10

Describe the character of द्रौपदी.

4. भडलभारतनां त्रणु संस्करणोनी विशेषता यर्यो. 10

Discuss the features of the three versions of महाभारत.

अथवा/OR

4. महर्षि कृष्ण द्वैपायन व्यासना जुवन विशे नोंध लणो. 10

Write a note on the life of महर्षि कृष्णद्वैपायन व्यासः.

Match the Pairs.

A

- (1) મત્સ્યરાજઃ ।
- (2) વૈયાઘ્રપદ્ય ।
- (3) ધૌમ્યમુનિઃ ।
- (4) ગોસંખ્યાતા ।
- (5) બૃહન્નલા ।
- (6) શર્યાતિ ।
- (7) અગસ્ત્યઃ ।
- (8) સૂતપુત્રઃ ।
- (9) સૈન્ધવઃ ।
- (10) હિડિમ્બઃ ।
- (11) વ્યાસઃ ।
- (12) મહાભારતમ્ ।

B

- (i) લોપામુદ્રા ।
- (ii) રાક્ષસરાજ ।
- (iii) કીચકઃ ।
- (iv) વિરાટ ।
- (v) જયદ્રથઃ ।
- (vi) સુકન્યા ।
- (vii) યુધિષ્ઠિરઃ ।
- (viii) પુરોહિતઃ ।
- (ix) સહદેવઃ ।
- (x) અર્જુનઃ ।
- (xi) પંચમો વેદઃ ।
- (xii) મહાભારતમ્ ।

